

mierze wynalezienie mikroskopu. Obecnie już w większości chorób zakaźnych znamy bakterje, które je wywołują. Samo wniknięcie bakterji do organizmu człowieka nie musi wywołać choroby, gdyż człowiek posiada cały szereg czynników ochronnych, które bakterje niszczą i zabijają. Dopiero, gdy czynniki ochronne zostaną w jakiś sposób naruszone, bakterje mają możność do rozwoju, a w następstwie do wywołania choroby. Chwila wniknięcia bakterji do organizmu, to znaczy chwila właściwego zakażenia się nie jest równoznaczna z wybuchem choroby. Musi dopiero upłynąć pewien okres czasu, przez który bakterje mnożą się i dopiero gdy jest ich dostateczna ilość wywołują objawy, właściwe danej chorobie. Okres ten od chwili wniknięcia zarazków do organizmu człowieka, a więc np. od chwili zetknięcia się z człowiekiem chorym do chwili pojawienia się pierwszych objawów choroby nazywamy okresem utajenia, lub wyłęgania się choroby. Chory zazwyczaj już wtedy czuje się niedobrze; o ile to są dzieci, to zaczynają marudzić, tracą apetyt, ale objawów widocznych na zewnątrz jeszcze niema. Ten okres utajenia jest różnie długi u różnych chorób. Przy rozpatrywaniu poszczególnych chorób, do czego teraz przystępuję, podam przy każdej chorobie z osobna ile ten okres wyłęgania wynosi.

Szkarlatyna czyli płonica (Scharlach).

Występuje przeważnie w wieku dziecięcym, wyjątkowo u dzieci młodszych, niż sześć miesięcy; do rzadkości należy u ludzi starszych i ma wtedy zwykle przebieg cięższy. Najbardziej podatne na zakażenie są dzieci między 3. a 8. rokiem życia. Zakażenie następuje nie tylko przez bezpośrednie zetknięcie się z człowiekiem chorym, ale także przez osoby trzecie, które stykały się z chorym i przedmioty jak zabawki, odzież, książki.

Zaraźliwość jej trwa od pierwszych początków zachorowania, aż do ukończenia luszczania się; to jest około 6 tygodni. Żywotność zarazków poza ustrojem jest długotrwała; stwierdzono bowiem zakażenie za pośrednictwem przedmiotów jeszcze po upływie trzech miesięcy. Przebycie choroby zabezpiecza przeważnie przed powtórnem zakażeniem; do wyjątków należy, by ktoś drugi raz zachorował na szkarlatynę.

Od chwili zakażenia się do wystąpienia pierwszych widocznych objawów upływa 5 do 9 dni. Typowa choroba zaczyna się nagle pojawiającą się gorączką, której zwykle towarzyszą silne dreszcze, wymioty i ból głowy. Do tego dołącza się ból gardła, a w przeciągu 24 godzin charakterystyczna wysypka, najpierw na skórze szyji i w górnej części tułowia, która rozszerza się szybko na brzuch, plecy, tak że wkrótce obejmuje całe ciało. Wysypka ta składa się początkowo z drobnych plamek, barwy żywo czerwonej, które zlewają się wkrótce, dając jednostajne zaczerwienienie. Język pokrywa się białym nalotem. Zmiany w gardle i na skórze od 4-go dnia choroby zaczynają się cofać; wysypka blednie i zanika około 7-go dnia choroby. Gorączka obniża się stopniowo i powoli wraca do normy. W końcu 2-go tygodnia rozpoczyna się luszczenie skóry, cha-